

KASVISTOINVENTOINTIRAPORTTI

SAAREN KARTANO

Mietoinen

Tanja Aalto
1999

Tutkimuskohde

Saaren kartano sijaitsee Mietoisten kunnassa, Saarisen kylässä peruskarttakoordinaattien X=6724 37 ja Y=54720 välillä (pk-lehti 1044 02 Ennyinen). Tutkitut alueet ovat pinta-alaltaan yhteensä noin 1600 m².

Tutkimuksen tarkoitus

Kasvistoinventointi on tehty 5.7., 6.7. ja 26.7.1999 Museovirastolle. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa alueen kasvillisuutta hoitoa varten ja alueella sijainneissa puutarhassa vielä mahdollisesti kasvavien hyöty- ja koristekasvien löytäminen.

Yleiskuvaus

Saaren kartano sijaitsee avoimen ja tasaisen peltoaukean keskellä olevassa saarekkeessa Mynämäen lahden itäisellä rannalla, noin 3,5 kilometriä länteen Mietoisten kirkosta. Etelässä ja lännessä kartanoa ympäröivät pellot, pohjoisessa kartano alue rajautuu haapavaltaiseen metsään ja idässä ohikulkevaan maantiehen, jonka toisella puolella on kartanoon liittyviä talousrakennuksia. Saaren kartano kuuluu Mynämäenlahden kulttuurimaisema-alueeseen, jota leimaa lahden pohjukassa levittäytyvät savitasangot. Tilan laajalla puistomaisella alueella sijaitsee runsaasti eri ikäistä rakennuskantaa, mm. 1700-luvulla Saari oli August Ehrensvärdin virkatalona. Myös kartanon puisto on arvokas kokonaisuus ja alueella sijaitsee myös rauhoitettu tammimetsikkö. Nykyisin paikalla sijaitsee Maatalouden tutkimuskeskuksen Lounais-Suomen tutkimusasema.

Kasvistoa on tutkittu päärakennuksen pohjoispuolella sijainneesta puutarhasta, mahdollisesti jo 1818-luvulla koristepuutarhana toimineesta alueesta, jonka muotoa vielä nykyisinkin noudattelee ladotut kivikasat. Sekä vanhan aitan ja vilja-aitan idän puolelta alueelta.

Kasvisto

Päärakennuksen pohjoispuoleisen, merenlahdelle päin laskevan puutarhan alueella kasvaa melko tiheässä lehtipuita ja niiden taimia, mm. vaahteraa, tammea, haapaa, pihlajaa ja tuomea. Puutarhan päärakennuksen puoleista osaa reunustaa syreenipensasrivistö. Vadelma-, taikinamarja- ja karviaispensaikkoja on runsaasti, ja erityisesti vadelman muodostama taimikko on vallannut laajojakin alueita puutarhassa. Maan pintaa peittää runsaimpana kuitenkin vuohenputki, ihmisen toiminnasta suuresti hyötynyt alkuperäinen lehtokasvi, joka nykyisin on varsin kiusallinen puutarharikkaruoho. Heinistä juolavehnää, koiranheinää ja röllejä on melko runsaasti, itäosan avoimemmilla kallioilla myös mäkikauraa. Koiranputken, nokkosen ja keltamon muodostamia reheviä kasvustoja on paikoitellen. Persiljaa muistuttavaa myrkyllistä hukanputkea kasvaa jonkin verran joukossa. Se on vanhan kulttuurin seuralaiskasvi, joka viihtyy vanhojen talojen muheviksi höystyneillä pihamailla. Reilusti yli metrisiä seittitakiaisia kasvaa puutarhan länsireunalla. Laitamilla ja avoimemmilla kohdilla on joukossa myös metsä- ja niittykukkia, kuten mm. särmäkuismaa, kurjenkelloa, metsäkurjenpolvea, haisukurjenpolvea, sinivuokkoa, päivänkakkaraa ja leinikkejä. Itäreunalla on ruusupensas ja sen vesoja sekä isotuomipihlaja, joka on koristepensaana käytetty, mutta nykyisin metsien laitamillekin levinnyt pusikoituva pensas. Alueen pohjoisreunamalla tiheähkössä vesakossa kasvaa nurmilaukkaa ja itäreunan kalliorinteellä ruoholaukkaa. Puutarhan

etureunalla kivireunuksen kolosta kasvaa punakoiso, joka on alkuperäisenä rantapensaikoissa ja tervaleppäkorvissa esiintyvä, mutta myös koriste- sekä mahdollisesti rohdoskasvina viljelty, köynnöstävä puolipensas. Puutarhan länsipuolella, avoimella kallioisella alueella ei kasvanut mitään erikoista. Ainoastaan muutama ruusupensas, runsaasti vadelmaa, lohkkareen varjossa keltamo, isomaksaruohoa ja niittykasveja.

Vanhan aitan ja vilja-aitan itäpuolella on pääasiassa haapaa ja vaahteraa kasvava lehtomainen alue. Sen eteläpuolella sijaitsee syreeniaitaa lukuunottamatta avoin nurmikenttä. Tutkimusalueen lounaiskulmassa kasvaa muutama koristepensas, siperianhernepensas ja pensasangervo. Lehtipuiden, mm. tammen, tuomen, pihlajan, taimia on runsaasti. Myös taikinamarjaa, vadelmaa ja karviaista on joukossa sekä muutama lehtokuusaman taimikin. Maan pinnan on vallannut tälläkin alueella runsaimpana vuohenputki, mutta muutamille niittyjen ja metsänlaitamien kukillekin on riittänyt elintilaa, runsaasti on myös koristekasvina tunnettua varjoliljaa. Aittojen vierustoilla kasvaa myös keltamo ja alueen pohjoisrajoilla mm. sudenmarjaa ja kioloa.

Tutkimusalueesta itään sijaitsevan, mahdollisesti vanhan huvimajan perustukset ovat heinien ja muun luonnonkasvillisuuden vallassa. Siperianmaksaruoho on mahdollisesti koristekasvikarkulainen.

Tulosten tarkastelu

Tutkimusalueella sijainneen puutarhan alue on rehevien rikkaruohokasvustojen sekä lehtipuiden ja pensaiden taimien valtaama. Aikoinaan yleisesti kasvatettu salaatti- ja rohdoskasvi, vuohenputki, on nykyisin hankala puutarharikkaruoho. Se on muodostanut tiheitä, varjostavia kasvustoja, joiden alla muut kasvit eivät tahdo menestyä. Se levittäytyykin helposti laajalle alueelle voimakkaan juurakkonsa avulla, joka katkeilee helposti ja on sen takia erittäin hankalasti hävitettävä puutarharikkakasvi. Alueen luonteelle sopivan avoimuuden ja puutarhamaisuuden säilyttämiseksi vesakon toistuva poisto on tarpeen. Rehevöitymisen ja heinikoitumisen estämiseksi joka kesäinen niitto on myös välttämätöntä. Tällöin muutkin kasvit saavat kasvumahdollisuuden ja elintilaa reheväkasvuilta lajeilta.

Joukossa on kuitenkin säilynyt mielenkiintoisia, mahdollisesti vanhan puutarhan, lajeja, mm. nurmilaukka, ruoholaukka ja punakoiso. Nurmilaukka on muinaistulokas ja luetaan myös Lounais-Suomen rautakaudesta kertovien paikkojen ilmaisijalajeihin. Tämä alunperin eurooppalainen laji on ihmisen mukanaan levittämä mauste- ja rohdoskasvi ja luultavimmin tällekin puutarha-alueelle tarkoituksella levitetty. Alkuperäisenäkin luonnossa esiintyvä ruoholaukka, on kasvupaikastaan johtuen tällä alueella mitä todennäköisemmin viljelyperua. Myös sinivuokko saattaa olla alueella sijainneen puutarhan koristekasveja, kuten myös punakoiso, ruusut ja epäilemättä syreenipensaat. Keltamo on munkkien keskiajalla Pohjoismaihin tuoma rohdoskasvi, joka on sittemmin käytön lakattua karkulaisena luontoon vakiintunut, tosin levinneisyys lähes aina rajoittuu ihmisasumusten lähistöihin.

Idänpuoleinen tutkimusalue oli niitetty ennen kartoituksen tekoa, joten mahdollisesti jotain lajeja on jäänyt huomaamatta. Lisäksi kasvillisuuskartoituksen ajankohdasta johtuen on mahdollisesti jäänyt huomaamatta ainakin kevään ja alkukesän kukkijat.

Myös lajien yksilörunsauden arviointi oli niiton takia hankalaa, joten se on jätetty tekemättä. Kasvillisuus on pääosin samantyyppistä kuin puutarhankin alueella, reheväkasvuiset lajit ovat vallanneet alaa ja vesakkoa on runsaasti. Koristepensaita on säilynyt alueen reunamilla ja alunperin paikalle istutettu tai viereisten alueiden koristekasvikarkulainen, varjolilja, on myös pitänyt puolensa vuohenputken kasvustojen keskellä.

Turussa 27.8.1999

Tanja Aalto

Mietoinen, Saari: Kasviliitat, yksilörunsauk
arvioitu asteikolla 1-5

Vanhan puutarhan alue:

Puut ja pensaat:

<i>Acer platanoides</i>	vaahtera	3	
<i>Amelanchier spicata</i>	isotuomipihlaja	1	
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	1	
<i>Populus tremula</i>	haapa	1	
<i>Prunus padus</i>	tuomi	3	taimia
<i>Quercus robur</i>	tammi	1	
<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja	3	
<i>Ribes uva-crispa</i>	karviainen	2	
<i>Rosa sp.</i>	ruusut sp.	1	
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma	3	myös taimia
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju	1	taimia
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja	2	
<i>Syringa josikaea</i>	unkarinsyreeni	2	

Ruohovartistet:

<i>A. ptarmica</i>	ojakärsämö	2	
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö	2	
<i>Aethusa cynapium</i>	hukanputki	2	
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki	4	
<i>Agrostis spp.</i>	röllit spp.	2	
<i>Allium oleraceum</i>	nurmilaukka	1	
<i>Allium schoenoprasum</i>	ruoholaukka	1	
<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää	3	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki	2	
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen	2	
<i>Avenula pubescens</i>	mäkikaura	1	
<i>Campanula. persicifolia</i>	kurjenkello	2	
<i>Chelidonium majus</i>	keltamo	3	
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake	1	
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä	3	
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha	1	
<i>Deschampsia flexuosa</i>	metsälauha	1	
<i>Elymus repens</i>	juolavehänä	3	
<i>Epilobium montanum</i>	letohorsma	1	
<i>Epilobium palustre</i>	suohorsma	1	
<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka	3	
<i>Galeopsis bifida</i>	peltopillike	1	
<i>Galium boreale</i>	ahomatara	2	
<i>Galium uliginosum</i>	luhtamatara	1	

<i>Geranium robertianum</i>	haisukurjenpolvi	2
<i>Geranium sylvaticum</i>	metsäkurjenpolvi	2
<i>Geum urbanum</i>	kyläkellukka	3
<i>Hepatica nobilis</i>	sinivuokko	2
<i>Heracleum sphondylium</i>	etelänukonputki	2
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma	2
<i>Lapsana communis</i>	linnunkaali	1
<i>Leucanthemum vulgare</i>	päivänkakkara	1
<i>Luzula multiflora</i>	nurmipiippo	1
<i>Luzula pilosa</i>	kevätpiippo	2
<i>Maianthemum bifolium</i>	oravanmarja	2
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	metsämaitikka	3
<i>Moehringia trinervia</i>	lehtoarho	1
<i>Oxalis acetosella</i>	käenkaali, ketunleipä	2
<i>Phleum pratense</i>	nurmitähkiö, timotei	2
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmikka	2
<i>Polygonatum odoratum</i>	kalliokielo	1
<i>Polypodium vulgare</i>	kallioimarre	1
<i>Potentilla argentea</i>	hopeahanhikki	1
<i>Ranunculus auricomus</i>	kevätleinikki	2
<i>Rubus saxatilis</i>	lillukka	1
<i>Rumex acetosa</i>	niittysuolaheinä	2
<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka	1
<i>Sedum telephium</i>	isomaksaruoho	1
<i>Solanum dulcamara</i>	punakoiso	1
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähkimö	1
<i>Taraxacum ssp.</i>	voikukka	1
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila	2
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	peltosaunio	2
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti	1
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen	3
<i>Veronica chamaedrys</i>	nurmitädyke	3
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna	2
<i>Viola riviniana</i>	metsäorvokki	1
<i>Viola tricolor</i>	keto-orvokki	1

Vanhan aitan ja vilja-aitan takainen alue:

Puut ja pensaat:

<i>Acer platanoides</i>	vaahtera
<i>Cargana arborescens</i>	siperianhern
	epensas
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni
<i>Lonicera xylosteum</i>	lehtokuusam

	a
Populus tremula	haapa
Prunus padus	tuomi
Quercus robur	tammi
Ribes alpinum	taikinamarja
Ribes uva-crispa	karviainen
Rubus idaeus	vadelma
Sorbus aucuparia	pihlaja
Spiraea sp.	pensasanger
	vo
Syringa vulgaris	pihasyreeni

Ruohovartiset:

A. ptarmica	ojakärsämö
Achillea millefolium	siankärsämö
Aethusa cynapium	hukanputki
Aegopodium podagraria	vuohenputki
Alopecurus pratensis	nurmipuntar
	pää
Anthriscus sylvestris	koiranputki
Artemisia vulgaris	pujo
Avenula pubescens	mäkikaura
Chelidonium majus	keltamo
Convallaria majalis	kielo
Cystopteris fragilis	haurasloikko
Dactylis glomerata	koiranheinä
Elymus repens	juolavehnä
Epilobium angustifolium	maitohorsma
Epilobium montanum	letohorsma
Fragaria vesca	ahomansikka
Galeopsis tetrahit	karheapillike
Galium boreale	ahomatara
Galium verum	keltamatara
Geranium robertianum	haisukurjenp
	olvi
Geum urbanum	kyläkellukka
Hepatica nobilis	sinivuokko
Heracleum sphondylium	etelänukonp
	utki
Lathyrus pratensis	niittynätkel
	mä
Lilium martagon	varjolilja
Melampyrum sylvaticum	metsämaitik
	ka
Melica nutans	nuokkuhelmi

	kkä
<i>Paris quadrifolia</i>	sudenmarja
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmik ka
<i>Polypodium vulgare</i>	kallioimarre
<i>Potentilla argentea</i>	hopeahanhik ki
<i>Ranunculus auricomus</i>	kevätleinikki
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki
<i>Sedum acre</i>	keltamaksar uoho
<i>Sedum aizoon</i>	siperianmaks aruoho
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö
<i>Taraxacum</i> ssp.	voikukka
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	peltosaunio
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen
<i>Veronica chamaedrys</i>	nurmitädyke
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna